

5. ZÁVĚR

Hlavní pozornost byla v této diplomové práci upřena na vývoj přijímání ústavní doktríny Evropského soudního dvora francouzskými soudy a obecně aplikaci *acquis communautaire*. Právě principy přednosti a přímého účinku evropské legislativy, obsažené v ústavní doktríně ESD, vedly k vytvoření koherentní a integrované právní a politické struktury EU. V první části práce byla objasněna hlavní specifika francouzského soudního a právního systému, mezi která můžeme zařadit velký vliv tradičních principů dělby moci a suverenity zákonodárce, neobyčejně silnou roli výkonné moci při legislativním procesu a v neposlední řadě i odlišný vznik, úlohu a prestiž všech tří nejvyšších soudních orgánů, tj. Ústavní rady, Státní rady a Kasačního soudu. Z předešlého vyplývá, že doktrína ESD se nemohla prosadit jen díky své vlastní přesvědčovací síle. Skutečně odporovala francouzské soudní praxi a nastolovala mnoho otázek, na které měly francouzské nejvyšší soudy odpovědět. Učinily tak ovšem rozdílně.

Státní rada, vzhledem ke svým rozsáhlým pravomocím a velké vážnosti, se stavěla proti doktríně Evropského soudního dvora a odporovala jí po pětadvacet let, zatímco Kasační soud ji přijal bez velkého váhání, což by odpovídalo zmiňované tezi o konkurenci mezi soudy, poněvadž soud se slabší pozicí a menší prestiží ji přijal rychleji nežli druhý soud. Ale problematika odlišného přístupu obou soudů vůči doktríně ESD je ještě komplikovanější. Můžeme tak dále zdůraznit, že oba soudy nahlížely na problémy spjaté s přijetím doktríny ESD vzhledem ke stejným principům, ale řešení našli rozdílné. Principy dělby moci a suverenity parlamentu byly základními postuláty pro oba soudy. Státní rada z uvedených principů vyvodila, že vnitrostátní zákon tvoří „clonu“ pro aplikaci evropské normy, avšak Kasační soud pokládal za vhodné přistoupit k revizi své dosavadní judikatury, aby byl podpořen projekt evropská integrace. Nejprve tak umožnil přijetí principů evropského práva, obsažených v doktríně ESD, pomocí kompromisu se zavedenou praxí Matterovy doktríny, stanovující právní režim vztahů mezi mezinárodní smlouvou a vnitrostátní legislativou, později přijal doktrínu Evropského soudního dvora bezpodmínečně. V této době tak docházelo k paradoxním situacím při aplikaci komunitárního práva,

kdy záleželo jen na tom, jestli spor patří pod pravomoc obecného či správního soudnictví, podle toho se použily, respektive nepoužily principy přednosti a přímého účinku.

Naopak Státní rada se sice na konci osmdesátých let dostala na podobnou pozici jako Kasační soud, ovšem argumentace byla založena na principu hierarchie národních norem (reinterpretace článku 55 Ústavy), nikoliv na přijetí principů podle doktríny ESD. Pro Státní radu bylo mnohem složitější učinit obrat ve své judikatuře. Byla totiž s politickými institucemi svázána mnohem více nežli Kasační soud, ať už z důvodů svého personálního složení nebo vzhledem k odlišnému historickému vývoji a z něho vyplývající nejen soudní funkci. Její pozice se však postupně stávala neúnosnou, ke konci 80. let byla skutečně poslední evropskou soudní institucí, která plně neuznávala principy přednosti a přímého účinku evropských právních předpisů podle doktríny Evropského soudního dvora. Její postoj se však pomalu vyvíjel, nejprve okrajově a v roce 1989 nastal úplný obrat. Rozsudky z roku 1989 obsahují nadále principy, které Státní rada vždy hájila, avšak uznávají potřebu jednat jiným způsobem. Nakonec se Státní rada dobrala k podobným závěrům, které Kasační soud obhajoval o patnáct let dříve.

K obratu došlo za pomoci vnitřních i vnějších faktorů. Jednak to byla určitá změna v přístupu vzhledem ke komunitárnímu právu, k níž došlo pod vlivem generační obměny, zvýšeným kontaktům s ESD a přehodnocení vlivu komunitárního práva na vnitrostátní právní řád samotnými soudci Státní rady ve světle příprav na zavedení jednotného vnitřního trhu. Snad ještě závažnější však byly vnější faktory, Státní rada se dostala v této době do opozice nejen vůči Kasačnímu soudu, ale i vůči Parlamentu, jehož zájmy se snažila svým postojem ke komunitárnímu právu hájit. Ve spojitosti s rozsudkem *Rada pro konkurenci* byla i pod tlakem Ústavní rady, která již měla mnohem silnější institucionální postavení nežli tomu bylo v době vynesení rozsudku *I.V.G.* Následný vývoj judikatury utvrdil téměř shodné pozice Státní rady a Kasačního soudu vzhledem k přednosti komunitárních norem i mezinárodních smluv (případy *Sarran et Levacher* – rozhodnutí Státní rady z roku 1998 a *Fraisie* – rozhodnutí Kasačního soudu z roku 2000) před francouzským zákonem, stále se

ovšem nejedná i o supremaci před ústavními nebo organickými¹³⁷ zákony, což je v rozporu se stanoviskem Evropského soudního dvora (např. viz rozsudek *Simmenthal* z roku 1978).

Nejnovější vývoj judikatury Ústavní rady přinesl zásadní změny ve vztahu mezi francouzským vnitrostátním právním řádem a právním řádem Evropských společenství a Evropské unie. Série rozhodnutí z léta 2004 se dá označit za významný posun ve vývoji judikatury *I.V.G.* a naznačuje nový postoj Ústavní rady ke kontrole sekundárního evropského práva. Důležité je zejména rozhodnutí Ústavní rady v případě *Loi pour la confiance dans l'économie numérique* (zákona o zabezpečení při elektronickém obchodování) z 10. června 2004 přinášející novou definici významu článku 88-1 Ústavy, který vytváří zvláštní ústavní základ pro povinnost implementovat směrnice. Evropské právo představuje podle Ústavní rady integrální součást vnitrostátního právního řádu a není považováno za totožnou kategorii s právem mezinárodním (jehož režim ve vnitrostátním právním řádu podléhá ustanovení čl. 55 Ústavy). Ústavní rada tak bude moci při kontrole ústavnosti pravděpodobně přezkoumávat slučitelnost francouzských zákonů s evropským právem, tj. provádět kontrolu smluvnosti, k čemuž ve vztahu k mezinárodněprávním normám nedocházelo.

Dalším zásadním nálezem Ústavní rady, je rozhodnutí týkající se Smlouvy o Ústavě pro Evropu z 19. listopadu 2004, které nově definuje meze účasti Francie na procesu evropské integrace. Ústavní rada považuje za nepřipustné, aby Francie vstupovala do takových závazků, které by ohrožovaly podstatné podmínky výkonu národní suverenity, což se jeví jako nejdůležitější limit účasti na evropské spolupráci. Za neslučitelný s Ústavou bude dále považován jakýkoliv závazek, který by byl v rozporu s výslovnými ustanoveními Ústavy nebo který by zpochybňoval ústavně garantovaná práva a svobody.

Diplomová práce naznačuje, že problematika aplikace evropského práva, hlavně přijetí jeho systémových vlastností, podstoupila ve Francii (přestože se jedná o jednu ze šesti původních zakladatelských zemí Společenství) komplikovaný vývoj.

---

¹³⁷ organické zákony rozvádí obecné články ústavy

Francie si i v současné době, v rámci pokročilého stadia evropské integrace, uchovává své vlastní prostředky a přístupy. Taktéž je třeba zdůraznit snahu o pragmatický přístup, kdy Francie upřednostňuje vyhovět požadavkům vyplývajícím ze své účasti na evropské integraci tak, aby byly nadále respektovány tradiční principy dělby moci a suverenity zákonodárce podle vlastní historické zkušenosti.

Ve světle uvedeného se zdá, že také v České republice, přes rozdílnou soudní organizaci i úlohu Ústavního soudu, odlišné historické souvislosti a zejména nesrovnatelně kratší délku členství v Evropské unii, nebude mít vývoj vztahu evropského práva vůči vnitrostátnímu právnímu řádu zcela hladký průběh. Svědčí o tom například hned několik nálezů Ústavního soudu¹³⁸, které již vyvolaly výraznou debatu¹³⁹. Rovněž zcela aktuální problematika ratifikace Lisabonské smlouvy respektive její slučitelnosti s českým ústavním pořádkem skýtá mnohá úskalí. Ovšem jiný vývoj, než-li komplikovaný, je v rámci této komplexní problematiky v reálném světě jen stěží představitelný.

---

¹³⁸ Usnesení ÚS ČR ze dne 21. února 2006, sp. zn. Pl. ÚS 19/04 („Zlaté akcie“), dále Nález ÚS ČR ze dne 8. března 2006, sp. zn. Pl. ÚS 50/04 („Cukerné kvóty II“), č. 154/2006 Sb.; nebo Nález ÚS ČR ze dne 16. ledna 2007, sp. zn. Pl. ÚS 36/05 („úhrada léčiv z veřejného zdravotního pojištění“), č. 57/2007 Sb.

¹³⁹ např. viz. Zemánek, Jiří: „*Otevření ústavního pořádku komunitárnímu právu potvrzeno, nikoli však nekontrolovatelně*“ *Jurisprudence*, 5/2006; Král, Richard: „*Uznání i rozpaky nad „komunitárním“ nálezem Ústavního soudu ve věci cukerných kvót*“ *Právní rozhledy* 11/2006; Bobek, Michal: „*Ústavní soud ČR a přezkum vnitrostátní implementace komunitárního práva*“, *Soudní rozhledy* 5/2007; Komárek, Jan: „*Vztah práva EU a právního řádu ČR očima tří rozhodnutí Ústavního soudu*“, *Soudní rozhledy* 10/2008